

El Centre Històric vist des dels terrats

TEMA DEL MES. Les cobertes dels edificis manresans estan resoltes majoritàriament amb teulades, perquè hi ha una amplitud tèrmica molt gran i massa humitat durant el dia a l'hivern. És difícil trobar-hi terrats característics amb bones vistes, al contrari del que podria passar en ciutats de la costa amb climes més suaus, però hem volgut pujar a una dotzena, que ofereixen unes bones panoràmiques del Centre Històric.

«A Manresa la majoria de cases que tenen terrats amb torratxa al mig són fetes entre 1870 i 1920, amb l'ànim de fer-se veure, més que no pas de tenir vistes»

Per a l'historiador Lluís Virós, membre de l'equip de redacció del catàleg de la ciutat, els terrats a Manresa han estat sempre un drama arquitectònicament parlant, «perquè tenim -o teníem, abans del canvi climàtic- una amplitud tèrmica molt gran i massa humitat durant el dia a l'hivern, de manera que a la matinada, quan glaçava, l'aigua que s'havia filtrat entre rajoles es gelava, augmentava de volum i les feia saltar». Resultat: obres permanents i degoters a dins de les cases -encara passa ara- amb els danys consegüents a l'estructura que, en cas d'abandonament, acceleren l'ensorrament de tot l'immoble. Virós explica que ho van mirar per dos sistemes telemàtics: google maps/ortofotomapa de l'Institut Geogràfic i plànol del web del cadastre espanyol, i van constatar que «les cobertes dels edificis estan resoltes majoritàriament amb teulades, tot i que hi hagi terradets que també són molt agradables durant els vespres i les nits de l'estiu, amb aquest clima continental tan extrem que patim a la ciutat».

Saltaterrats

És difícil, doncs, trobar terrats característics amb bones panoràmiques, al contrari del que podria passar en ciutats de la costa amb climes més temperats, com específicament Barcelona, que és plena de terrats amb vistes. L'amplitud i la situació d'alguns terrats, però, permetrien fer-hi activitats artístiques de petit format. En el cas de Manresa, una de les poques iniciatives que s'han dut a terme és el Saltaterrats. Adam Majó, comissionat del Centre Històric, ens informa que la idea va sorgir amb l'objectiu de donar una visió diferent del barri, de destacar-ne la bellesa i mostrar que «hi ha molts edificis rehabilitats on es viu molt i molt bé». L'excusa i el fil conductor de les visites van pensar que podria ser la poesia i per això van contactar amb Xavier Giol. «Fins ara n'hem fet quatre: el primer i el quart dedicat a terrats, el segon a patis i jardins i el tercer a arbres emblemàtics del Centre Històric. Com que en cada ocasió venen quatre poetes com a mínim, això vol dir que ja n'hem portat setze», concreta Majó.

Torratxes

Lluís Virós explica que a Manresa, i també especialment als voltants, hi ha un conjunt de cases, sobretot de final del segle XIX, que tenen terrats amb torres estretes al mig o torratxes. Arquitectònicament, són una solució al problema del clima continental perquè queda tot tancat i no els afecten gaire les glaçades, mentre es manté un mirador per sobre de la ciutat; i socialment són una representació del poder molt típica en la història de l'arquitectura, amb exemples notables com les ciutats italianes medievals i renaixentistes, el Cadis del segle XVIII, on els comerciants es feien torres per vigilar els vaixells que entraven al port, que no es veuen gaire des del carrer però sí des dels terrats, on es veu una clara competència entre burgesos, i, finalment, la competència pel poder es veu reflectida en el principal exemple del món: la part mitjana i baixa de l'illa de Manhattan, a Nova York, després imitada pels nuclis financers de París (la Défense), Londres (la City) o les ciutats dels "nous rics" del golf Pèrsic o Àsia. A Manresa la majoria de cases amb torre al mig són fetes entre 1870 i 1920, «amb l'ànim de fer-se veure, més que no pas de tenir vistes, encara que també en tenen, en general sobre Manresa o el camp». Són d'origen burgès, amb implicacions de fabricants cotoners, sobretot. Virós creu que «és un cas força singular a Catalunya, a causa del clima. A la costa ja hi ha més terrats i torres descobertes, i a la muntanya només tenen torre les esglésies. I en l'aspecte econòmic Manresa és de les poques ciutats d'interior tan industrialitzades i amb un clima tan extrem».

Plaça Major

La casa del número 12 de la plaça Major, aixecada l'any 1758 per la família Oms-Rubí, té als baixos la farmàcia Ferrer -antiga farmàcia Oliveras- i el passatge de Sant Ignasi Malalt. La propietat va passar darrerament a Antoni Tuca i actualment en té cura la seva vídua, Concepció Serra, que ens permet pujar a la part més alta de l'edifici -amb interiors reformats als anys vuitanta-, des d'on les vistes de l'entorn són espectaculars.

Sant Miquel (Casa Torras Vigué)

L'edifici del número 9 del carrer de Sant Miquel destaca per l'alçada i per la façana, d'estil eclèctic. Construït el 1871 en estil historicista, s'hi va fer una reforma modernista a càrrec d'Ignasi Oms i Ponsa cap a la primera del segle XX (vegeu fitxa completa a la secció "Patrimoni ciutadà" d'aquesta mateixa revista). Actualment és propietat de la família Cirera, de Prats de Lluçanès, que va adquirir la finca l'any passat i n'ha iniciat la restauració. El terrat comunitari, amb safareigs a sota, és una de les parts ja rehabilitades i ofereix una sorprenent visió de 360 graus: Collbaix,

Puigberenguer, Puigterrà, la Balconada, Montserrat i Santa Caterina. La torre central permet ampliar encara més la panoràmica.

Sobrerroca (Casa Vallès)

Els darreres de les cases senyorials del carrer de Sobrerroca ofereixen vistes espectaculars sobre les Escodines, la Balconada i Montserrat. Un bon exemple és el dels terrats de la casa Vallès, seu d'una nissaga destacada en la vida pública local durant el segle XIX i començaments del XX. Alguns representants il·lustres van ser Josep Vallès i Ferrer, alcalde de Manresa l'any 1865 i primer president de la Caixa de Manresa, i el seu fill, Manuel Ignasi Vallès i Pons, advocat, regidor regionalista i primer president de l'assemblea local de Creu Roja (1898).

Muralla de Sant Domènec (la Buresa de la Muralla)

El terrat comunitari de l'edifici aixecat l'any 1916 per Maria Antònia Burés ofereix una bona panoràmica amb el Collbaix de fons. La casa ocupa els números 19, 21 i 23 de la Muralla de Sant Domènec, es coneix com la Buresa de la Muralla i té la façana catalogada. La comunitat de propietaris hi duu a terme reformes de manteniment, de manera gradual, atès el cost de reparació de la pedra, segons ens explica la seva presidenta, Teresa Torra.

Plaça de Gispert (Casa Vidal)

És l'edifici més important de la plaça de Gispert, va ser construït al segle XIX i té als baixos el cafè de l'Havana. La Mentxu, que viu al segon pis i és una lluitadora per la dignitat del barri, ens mostra orgullosa la vista sobre la Seu, la Balconada i Santa Caterina que ofereix el terrat comunitari. Des d'aquí es van disparar els focs artificials per la festa de Sant Joan a la plaça i ha estat un dels escenaris dels recitals poètics del Saltaterrats.

Plaça de la Reforma

L'amplitud d'aquest terrat, de 90 metres quadrats, s'explica per la història de l'edifici, construït fa 40 anys, ja que en principi havia de ser un pis i se'n va limitar l'alçada. Ara és propietat de la comunitat de veïns, amb ús exclusiu per als propietaris de l'àtic 2a, Florència Francitorra i Josep Ramon Mora, que en tenen cura i ens expliquen amb passió les diferents tonalitats que adquireix la façana Sud de la Seu al llarg del dia i quan el sol es pon.

Born/plaça de Sant Domènec (la Buresa)

El terrat de la casa Torrents, de proporcions àmplies, ofereix molt unes bones vistes als quatre cantons de la ciutat. No està preparat per fer-hi activitats, però «és un tema que es podria analitzar puntualment», segons explica Francesc Santasusana, que ens detalla el procés de rehabilitació d'aquest edifici del 1906, obra de l'arquitecte Ignasi Oms, també conegut com la Buresa, perquè era propietat de Llogari Torrents i Antònia Burés, una de les nissagues industrials més importants de Manresa. Se n'han executat dues fases: la primera el 2015, per valor de 140.000 euros, i la segona, el 2016, per valor de 200.000. Falten tres fases, que completarien un pressupost total de 550.000 euros i que de moment la comunitat de propietaris no pot assumir.

Guimerà (Banc Mercantil)

Aquest terrat, llarg i espaiós, amb bones vistes sobre el carrer de Guimerà, té dues torratxes rematades amb cúpula, característiques d'un conjunt de cases de la ciutat, com expliquem en la introducció del reportatge. L'edifici, d'ampla façana, va ser acabat el 1900. Antigament eren dues cases iguals però tractades unitàriament. Era la seu de la banca Padró i posteriorment del Banca Mercantil de Manresa, de Banca Catalana i, finalment, del BBVA.

Passeig (Casino)

El conegut edifici modernista del Casino, una altra de les obres emblemàtiques d'Ignasi Oms i Ponsa, té un terrat poc conegut perquè és d'ús restringit, però ens ensenya unes magnífiques perspectives del primer tram del Passeig i de les cases que hi limiten.

Passeig (Casa Padró-Riera-L'Hotelet)

L'Hotelet, propietat de la família Padró, va obrir les portes el passat mes de juny i a finals d'agost ha estrenat aquesta terrassa amb vistes insòlites sobre el Passeig, oberta al públic a partir de les set del vespre, tot i que a l'hivern preveuen també obrir a l'hora del vermut. Les habitacions superiors de l'hotel tenen unes terrassetes amb bones perspectives, des d'aquest edifici característic per la manera de resoldre la cantonada en angle entre el carrer Guimerà i el Passeig. És una reforma de l'arquitecte santvicentí Bernat Pejoan i Sanmartí construïda entre 1914 i 1918 en estil modernista.

La Cova de Sant Ignasi

L'edifici neoclàssic de l'antiga Casa d'Exercicis de la Cova -actualment Centre Internacional d'Espiritualitat-va ser aixecat l'any 1896. Després d'una primera restauració de l'any 1960, fa tres anys es va enllestir una segona reforma en profunditat, que permet una gran activitat en cursos de formació. La terrassa superior de l'edifici ofereix una dilatada panoràmica de Montserrat, el Cardener i la Seu i constitueix una autèntica zona de relax per als usuaris de les aules i cel·les, un total de 75, segons ens explica el pare Lluís Magriñà, director del centre.

